

ДІЯЛЬНІСТЬ БЛАГОДІЙНИХ ФОНДІВ ЩОДО ДОБРОЧИННОСТІ КРІЗЬ ПРИЗМУ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ

УДК 329

DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2023.289416>

Галина Білавич, доктор педагогічних наук,
професор кафедри початкової освіти

Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

ДІЯЛЬНІСТЬ БЛАГОДІЙНИХ ФОНДІВ ЩОДО ДОБРОЧИННОСТІ КРІЗЬ ПРИЗМУ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ

У статті висвітлено освітню діяльність окремих благодійних фондів. Наголошено, що благодійність, доброчинність – це ті засади, на яких сьогодні повинна ґрунтуватися професійна підготовка майбутнього фахівця. Проаналізовано освітній досвід діяльності Всеукраїнського благодійного фонду “Щаслива лапа”, зокрема у сфері професійної підготовки майбутніх фахівців. Схарактеризовано роль Благодійного фонду “Повір у себе” у сприянні розвитку освіти та науки. Зроблено висновок, що програма “Сільській дитині – сучасна освіта”, незважаючи на російську агресію, і далі забезпечує підтримку талановитих дітей. Наголошено, що українці мають глибокі традиції благодійності, меценатства. Прикладом може слугувати постать громадського й освітнього діяча, знаного економіста, організатора кооперативного руху, пропагатора ідеї масового господарсько-економічного просвітництва, доброчинця О. Луцького.

Ключові слова: благодійні фонди; заклад вищої освіти; національно-свідома особистість; студенти; професійна підготовка; доброчинність; Благодійний фонд “Повір у себе”; Благодійний фонд “Щаслива лапа”.

Літ. 10.

Halyna Bilavych, Doctor of Sciences (Pedagogy),
Professor of the Primary Education Department,
Vasyl Stefanyk Precarpathian National University

ACTIVITIES OF CHARITABLE FUNDS REGARDING CHARITY THROUGH THE PRISM OF TRAINING FUTURE SPECIALISTS

Due to the conditions of modern challenges, the problem of professional training of future specialists, their formation as nationally conscious patriots of Ukraine as people who profess state interests, as well as highly moral personalities is being actualized. In order to form such Ukrainians, it is necessary to rely on the power of Christian morality, since Christianity is the educational factor that directs a person to perfection, makes him/her spiritually rich and strong. Charity, benevolence are the principles on which Christianity is based, and those qualities that have been inherent to Ukrainians since time immemorial, and those values that should be especially expressed in a specialist. They are formed through the participation of students in various charitable actions, and forms of philanthropy. Charitable foundations play an important role in this, the activities of which, despite Russian aggression, continue to be aimed at the educational and cultural needs of students, the development of academic mobility, environmental initiatives, animal protection, etc. The educational experience of the All-Ukrainian Charitable Fund “Happy Paw” was analyzed, in particular in the field of professional training of future specialists. The role of the “Believe in Yourself” Charitable Foundation in promoting the development of education and science is characterized. It was concluded that the program “Rural child – modern education” provides support for talented children, provides for the provision of named scholarships for obtaining a “bachelor’s” degree, promotes the development of academic mobility, etc. The development of charity in Ukraine is legislated by a number of documents. Ukrainians have deep traditions of charity and patronage. In particular, the period of the end of the 19th – the beginning of the 40s of the 20th century. Galicia is rich in numerous examples of charity. For example, the figure of public and educational activist, well-known economist, organizer of the cooperative movement, propagator of the idea of mass economic and economic enlightenment, benefactor O. Lutskiy is iconic.

Keywords: charitable funds; institution of higher education; a nationally conscious personality; students; professional training; charity; Charitable Foundation “Believe in Yourself”; Charitable Foundation “Happy Paw”.

Актуальність проблеми. За умов війни, коли Україна захищає свій суверенітет, особливо актуалізується проблема формування національно-свідомих патріотів України, людей, наділених високою громадянською свідомістю, осіб, які сповідують державницькі інтереси. З огляду на це сьогодні в професійній підготовці майбутніх фахівців акцент потрібно робити не лише на формування їхньої професіограми, позаяк важливим є не тільки досконале володіння низкою ключових компетентностей, а й набуття таких якостей, як доброчинність, милосердя, взаємодопомога, хрис-

тиянські цінності. А щоб сформувати таких українців (національно-свідому, високо культурну, глибоко моральну спільноту людей), необхідно опиратися на силу християнської моралі, оскільки християнство – це той виховний чинник, що спрямовує особистість до досконалості, формує її духовно багатою, сильною, високоморальною. Благодійність, доброчинність – це ті засади, на яких ґрунтується християнство, і ті якості, які споконвіку були притаманні українству [14, 25].

Численні факти матеріальної підтримки професорсько-викладацьким складом та студентством

українських закладів вищої освіти (ЗВО) різного роду доброчинних акцій, різноманітних форм благодійництва, дієва участь у волонтерських організаціях тощо – усе це засвідчує масовий благодійницький рух в Україні, в авангарді цього процесу – діяльність благодійних фондів, яка, попри військову агресію росії, спрямована і на освітні й культурні потреби студентства та учнівства, соціальні, медичні, інші програми.

Аналіз останніх досліджень. Науковці, аналізуючи проблеми професійної підготовки майбутніх фахівців, наголошують на важливості християнських цінностей / благодійності в системі цієї фахової підготовки (Г. Білавич, Т. Горохівська, Ю. Козловський, Н. Муқан, Ю. Грибовська, І. Зінчук, І. Луцький, Н. Руколяньська, І. Ткачук, Н. Тушніцький та ін.). Автори наукових студій вивчають явище благодійності в різних аспектах (О. Донік, В. Корнієнко, А. Нарядько, В. Николаєвський, В. Омельченко, О. Семашко, Ф. Ступак та ін.), досліджують його як феномен духовного поступу українства [6, 28], розкривають історичний аспект цього явища (О. Адаменко, І. Білавич, Л. Ваховський, О. Кохановська, О. Ніколаєнко, Н. Сейко, О. Сухомлинська, В. Стинська, С. Харченко та ін.), акцентують на діяльності благодійних фондів (І. Завулічна, В. Стинська, Н. Сейко та ін.) тощо, однак цілісно їхню роль у професійній підготовці майбутніх фахівців автори не розглядали.

Мета статті – проаналізувати діяльність благодійних фондів щодо доброчинності крізь призму підготовки майбутніх фахівців.

Виклад основного матеріалу. За слушною думкою дослідниць В. Стинської та І. Завулічної, на розвиток інституту благодійності в Україні нині впливає низка чинників, зокрема “пандемія, російсько-українська війна зумовили появу нових благодійних фондів, а існуючі фонди окреслили нові завдання, спрямовані не тільки на освіту, охорону здоров’я, науку, культуру, мистецтво, охорону материнства й дитинства, а ще й на допомогу внутрішньо переміщеним особам” [10, 13].

Розвиток благодійності в Україні законодавчо закріплено низкою документів (Закон України “Про благодійництво і благодійні організації” (1997), Постанова Кабінету Міністрів України “Про Положення про порядок державної реєстрації благодійних організацій” (1998), закони України “Про гуманітарні допомогу” (1999), “Про благодійну діяльність та благодійні організації” (2020), розпорядження Президента “Про сприяння благодійній діяльності в Україні” (2000); законопроекти “Про внесення змін до деяких законів України щодо благодійної діяльності” (2005), “Про внесення змін до деяких законів України щодо державної підтримки благодійництва (меценатства)” (2005); Закон України “Про оподаткування прибутку підприємств” (1997), “Про податок з доходів фізичних осіб” (2004) та ін.), з-поміж

яких ключовим нормативно-правовим актом, який регламентує провідні засади благодійної діяльності в Україні, є Закон України “Про благодійну діяльність та благодійні організації”, у новій редакції якого від 5 липня 2012 р. № 5073-VI було запроваджено такі нововведення: розмежовано поняття “благодійний фонд” і “громадська організація”; введено в обіг нову термінологію (благодійний грант, благодійний сервітут, благодійний ендаумент); розширено сферу благодійної діяльності; узаконено право благодійника контролювати цільове використання благодійної пожертви [11, 397].

Досліджуючи доброчинність як педагогічний феномен у його історичній ретроспективі, вчена Н. Сейко, зокрема, підкреслює, що доброчинність наприкінці XIX – на початку XX ст. визначається як ключовий чинник соціалізації особистості, специфіка якого зумовлена “суб’єкт-об’єктною структурою доброчинної підтримки сфери освіти як соціальної практики” “з боку приватних, державних і громадських пожертв різного роду” [8, 61–62].

Значачмо, що і через сто років така особливість доброчинності у сфері освіти зберігається. Це можна простежити на прикладі Благодійного фонду “Повір у себе” (2009), діяльність якого слугує вдосконаленню професійної підготовки майбутніх фахівців, набуттю ними ключових компетентностей, самовдосконаленню, соціалізації всіх учасників освітнього процесу, розвитку академічної мобільності тощо [13].

Метою Благодійного фонду “Повір у себе” як неприбуткової організації, заснованої Віктором та Іриною Іванчиками, є сприяння розвитку освіти та науки. Від початку повномасштабного вторгнення росії на територію нашої держави пріоритетним напрямом стала гуманітарна підтримка українців. Програма “Сільській дитині – сучасна освіта” забезпечує “підтримку талановитих дітей із сільської місцевості, які прагнуть здобути якісну вищу освіту, отримати професію та реалізувати себе як особистість, та які, в силу соціально-економічних умов, не можуть отримати достатньої фінансової підтримки від батьків чи від держави” [13]. Програма передбачає надання іменних стипендій на здобуття ступеня “бакалавра”; благодійну допомогу на оплату гуртожитку під час навчання на бакалавраті; надання грантів на студентські проекти, зорієнтовані “на розвиток лідерства, дослідження важливих для суспільства тем, винаходи, соціальну активність, особисті досягнення і які сприятимуть реалізації задекларованих цінностей Фонду” [13].

Стипендіати Фонду навчаються у низці ЗВО: Харківському національному університету радіоелектроніки, Прикарпатському національному університету імені Василя Стефаника, Українському католицькому університеті, Національному університеті “Києво-Могилянська академія”. Упродовж 2009–2022 рр. стипендіатами програми “Сільській дитині –

ДІЯЛЬНІСТЬ БЛАГОДІЙНИХ ФОНДІВ ЩОДО ДОБРОЧИННОСТІ КРІЗЬ ПРИЗМУ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ

сучасну освіту” стали 792 студенти [13]. За даними дослідниці І. Завулічної, упродовж 2018–2021 рр. стипендійну підтримку отримали 70 студентів із сільської місцевості, які навчаються у різних ЗВО, зокрема в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника [4, 87].

Роль і значення діяльності Благодійного фонду “Повір у себе” (Програма “Сільській дитині – сучасна освіта”) за умов сучасних викликів, зокрема періоду військової агресії росії, передають слова А. Мартинок, студентки Українського католицького університету: “Два роки мого навчання в Школі журналістики та комунікацій Українського католицького університету я була стипендіаткою “Повір у себе”. Зараз я працюю в Евакуація.city – медіа, що пише для евакуйованих та внутрішньо переселених українців. Ми щодня допомагаємо нашим людям інформаційно, підтримуємо у кожен спосіб, доступний журналістам. Якби колись в моєму житті не стався “Повір у себе”, все було би складніше. Підтримку фонду та його внесок у нас сьогоднішніх переоцінити неможливо” [13].

Такою ж актуальною за умов сучасних викликів, знищення генофонду українства, збільшення кількості безпритульних тварин, перевантаження притулків для тварин домашніми улюбленцями, яких люди просто полишили під час евакуації через повномасштабну російську агресію, складності евакуації тварин із прифронтових зон, зон бойових дій, тощо є формування здобувача вищої освіти як рятувальника рідної природи, довкілля, ековолонтера. Перед педагогами постало завдання – розробити комплекс екологічних заходів природовідновлювального, природозбережувального спрямування, інакше кажучи, створити нову філософію морально-етичного виховання особистості в душі співжиття і комфортного співіснування людини і світу живого, надати екоетичному вихованню новий вектор розвитку, зокрема практико орієнтований, що передовсім передбачає заходи з повоєнного відновлення, збереження екосистем, екологічні ініціативи, спрямовані на пошук нових господарів для покинутих домашніх тварин, опіку над тими, які опинилися у притулках для тварин, любов та гуманне ставлення до всього живого. Підґрунтям такої філософії є духовний світогляд українства, що ґрунтується на християнській філософії – доброчинності, любові до Бога, людини і природи. Повчальним і таким, що вартий глибокого вивчення, є освітній досвід діяльності Всеукраїнського благодійного фонду “Щаслива лапа” [3], мета якого – “популяризація і пропедевтика гуманного ставлення до тварин у суспільстві, насамперед серед школярів від 1-го до випускного класу, а конкретніше – привернення уваги до проблем безпритульних тварин, навчання розуміти відповідальність за домашніх улюбленців, прищеплення навичок захисту “братів наших менших”, ознайом-

лення з наслідками безвідповідального ставлення до тварин, описаний Л. Сухомлинською в дисертаційному дослідженні “Формування у дітей ціннісного ставлення до тварин освітньо-виховними та художньо-образними засобами (кінець XIX – початок XXI ст.)” [12, 177–178].

Наголосимо і на тому, що виховання милосердного ставлення до світу живого нині, як ніколи, постало на передньому плані виховних проблем, і студентство дедалі активніше залучається до діяльності громадських зоозахисних інституцій, еколого-натуралістичних центрів, благодійних організацій, як-от: “Щаслива лапа” (Київ), “Асоціація захисту тварин” (Дніпро), “Дім Сірка” (Івано-Франківськ), притулку для тварин “Милосердя” (Львів) та ін. Дослідниця Л. Сухомлинська, висвітлюючи діяльність Благодійного фонду “Щаслива лапа”, увиразнює його просвітницьку працю зі школярами, їхніми батьками, виокремлює важливі форми роботи, з-поміж яких проведення всеукраїнських тематичних конкурсів, реалізація проєкту “Від серця – до лапок”, мета якого – ознайомлення “з основами спілкування і догляду за свійськими / хатніми тваринами”, заняття із формування гуманного ставлення до тварин, Уроки доброти, які набули міжнародного характеру, інші заходи з біоетики [3].

Підкреслюючи значення освітньої діяльності фонду в професійній підготовці педагогічних працівників, авторка, зокрема, зазначає: “Так, спільно з Інститутом післядипломної педагогічної освіти Київського університету імені Бориса Грінченка в рамках підвищення кваліфікації педагогів фонд регулярно проводить модулі з біоетики з тематики взаємовідносин “Люди / діти і тварини”, доповнені методичними рекомендаціями щодо організації в різних закладах освіти просвітницької роботи з питань гуманного ставлення до свійських/хатніх і безпритульних тварин” [12, 178].

2018 року Благодійний фонд “Щаслива лапа” у межах реалізації проєкту “Біоетика” видав методичний посібник для вчителів, соціальних працівників, психологів, представників громадських організацій “Гуманне і відповідальне ставлення до тварин” [9], який Науково-методична рада з питань освіти МОН України рекомендувала “до застосування в закладах загальної середньої освіти на тематичних заняттях та виховних заходах для учнів 1–11(12) класів, як доповнення до уроків природознавчих дисциплін. Він містить 3 розділи, що включають 9 занять, та Додатків, які носять інтерактивний характер із застосуванням мультимедіа та відповідних відеоматеріалів” [12, 177–178], та слугує формуванню екологічної свідомості здобувачів освіти.

Зазначмо, що українці мають глибокі традиції благодійності, меценатства. Зокрема, доба кінця XIX – початку 40-х рр. XX ст. у Галичині є багатою на численні приклади доброчинності / благодійності /

харитативності української інтелігенції, яка через безкорисливе добровільне надання допомоги (особистої / майнової), правової [1; 14], через участь в українських громадських товариствах та станових (професійних) інституціях спрямовувала ресурси, майно тощо для допомоги окремим соціально незахищеним групам людей, розв'язання актуальних освітніх, культурних, соціальних, суспільно-політичних, правових проблем, поліпшення умов громадського життя, розвитку україномовної освіти, навчання українського юнацтва у ЗВО, зокрема й закордоння, медичної опіки тощо. Заслуга українських громадських товариств Галичини, десятків добродійників кінця XIX – початку 40-х рр. XX ст. полягає насамперед у тому, що вони вагомо спричинилися до розвитку національного шкільництва, розбудови української вищої освіти (діяльність Українського таємного університету у Львові), створення розгалуженої мережі доповнювальної освіти / освіти впродовж життя через систему курсової підготовки, університети для дорослих, інші форми масового просвітництва. Прикладом слугує постать громадського й освітнього діяча, знаного економіста, організатора кооперативного руху, пропагатора ідеї масового господарсько-економічного просвітництва О. Луцького, добродійця, який, розробляючи засади національно-державного виховання сільського юнацтва, підкреслював необхідність освіти й виховання в українців “підприємливості... сильної волі, духу солідарності, відповідальності”. На досягнення цього необхідно спрямувати зусилля усіх суспільних інститутів – школи, громади, культурно-освітніх і молодіжних товариств, господарсько-економічних установ, які мають стати “трудовою громадою”, школою професійного зростання молоді [5]. Від 1933 р. товариство “Сільський господар” започаткувало інструкторські курси в Янчині, у маєтку Луцьких, на базі зразкового господарства відомого агронома, члена Львівської хліборобської палати у Львові М. Луцького. До викладання залучено найкращих українських фахівців із різних галузей знань: Р. Яціва (рільництво), А. Моспанюка (тваринництво), В. Струка (садівництво, городництво), Б. Гнатевича (пасічництво, садівництво, рибальство) та ін. Окрім 27 учасників курсів із різних повітів Галичини, Лемківщини, Волині, Полісся (більшість мали середню освіту), 1933 р. у них брали участь і “вільні слухачі”, які опановували окремі галузі сільського господарства [7]. Таким чином, зразкове господарство М. Луцького в Янчині, де упродовж зимового періоду 1930-х рр. в маєтку очільника філії “Сільського господаря” у Перемишлянах декілька разів улаштували курси, стало своєрідним освітнім і дослідницьким сільськогосподарським центром, кузнею фахівців у галузі сільського господарства. А завдяки активній подвижницькій

праці М. Луцького та за його участі в організації навчання на Перемишлянщині зимовими місяцями майже в кожному гуртку товариства “Сільський господар” проводилися 2–3-денні господарсько-кооперативні, садівничі курси, курси домашнього господарства й “управи ярини” [2, 420].

Висновки. За умов сучасних викликів актуалізується проблема професійної підготовки майбутніх фахівців, формування їх як національно-свідомих патріотів України, людей, які сповідують державницькі інтереси, високоморальних особистостей. Щоб виховати таких українців, необхідно опиратися на силу християнської моралі, оскільки християнство – це той виховний чинник, що спрямовує особистість до досконалості, формує її духовно багату, сильною. Благодійність, добродійність – це ті засади, на яких ґрунтується християнство, і ті якості, які споконвіку були притаманні українству, і ті цінності, які повинні бути особливо виражені у фахівця. Їх формують через участь студентства в різному роду добродійних акціях, різноманітних форм благодійництва. Важлива роль у цьому благодійних фондів, діяльність яких, незважаючи на російську агресію, і далі спрямована на освітні, культурні потреби студентства, розвиток академічної мобільності, екологічні ініціативи, захист тварин тощо. Проаналізовано освітній досвід діяльності Всеукраїнського благодійного фонду “Щаслива лапа”, зокрема у сфері професійної підготовки майбутніх фахівців. Схарактеризовано роль Благодійного фонду “Повір у себе” у сприянні розвитку освіти та науки. Зроблено висновки, що програма “Сільській дитині – сучасна освіта” забезпечує підтримку талановитих дітей із сільської місцевості, передбачає надання іменних стипендій на здобуття ступеня “бакалавр” тощо, сприяє розвитку академічної мобільності. Розвиток благодійності в Україні законодавчо закріплено низкою документів. Українці мають глибокі традиції благодійності, меценатства. Зокрема, доба кінця XIX – початку 40-х рр. XX ст. у Галичині є багатою на численні приклади добродійності. Українська інтелігенція через безкорисливе добровільне надання допомоги (особистої / майнової), правової, участь в українських громадських товариствах, професійних інституціях спрямовувала ресурси, майно тощо для допомоги окремим соціально незахищеним групам людей, розв'язання актуальних освітніх, культурних, соціальних, суспільно-політичних, правових проблем, поліпшення умов громадського життя, розвитку україномовної освіти, навчання українського юнацтва у ЗВО, зокрема й закордоння, медичної опіки тощо. Прикладом слугує постать громадського й освітнього діяча, знаного економіста, організатора кооперативного руху, ідеолога концепції масового господарсько-економічного просвітництва, добродійця О. Луцького.

ДІЯЛЬНІСТЬ БЛАГОДІЙНИХ ФОНДІВ ЩОДО ДОБРОЧИННОСТІ КРІЗЬ ПРИЗМУ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ

До розвитку системи національного шкільництва, науки активно спричинилася Українська греко-католицька церква (УГКЦ). Благодійницька освітня діяльність УГКЦ стане предметом нашого наукового пошуку.

ЛІТЕРАТУРА

1. Білавич Г., Мукан Н., Козловський Ю. Благодійність як ключова християнська цінність у професійній діяльності українських юристів. *Нова педагогічна думка*. 2023. № 1 (113).

2. Білоус Т. Філія т-ва “Сільський господар” у Перемишлянах. *Крайове господарське товариство “Сільський господар” у Львові 1899–1939*. Нью-Йорк: Українська вільна академія наук у США, 1970. С. 419–424.

3. Благодійний фонд допомоги безпритульним тваринам “Щаслива лапа”. URL: <https://happyraw.ua/ua>

4. Завулична І.І. Стипендіальні фонди як форма доброчинності у сфері освіти в незалежній Україні. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Серія 5: Педагогічні науки: релігії та перспективи*. Видавничий дім “Гельветика”, 2021. Вип. 80. Т. 1. С. 85–90.

5. Луцький О. Що нам робити? Кілька слів про національно-державне виховання сільської молоді. *Наш шлях до освіти*. Львів, 1922. С. 127.

6. Ніколаєвський В.М., Омельченко В.В. Доброчинність у ретро (перспективи): огляд теоретичних та емпіричних напрямів досліджень у сучасній літературі. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія “Теорія культури і філософія науки”*. 2014. Вип. 52. С. 27–37.

7. Практичні курси “Сільського Господаря” в Янчині. *Сільський Господар*. 1935. 1 квітня. Ч. 7. С. 112.

8. Сейко Н.А. Суб’єкт-об’єктні характеристики доброчинності як чинника соціалізації особистості (XIX – початок ХХ ст.). *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Серія Педагогічні науки*. 2009. Вип. 44. С. 59–63.

9. Спектор О.М., Єнжесєвська Л.М., Москалик Е.А., Хайленко А.О. Гуманне та відповідальне ставлення до тварин: метод. посіб. / БО БФ “Щаслива лапа”. Київ: Компринт, 2018. 87 с.

10. Стинська В.В., Завулична І.І. Діяльність благодійних фондів міста Івано-Франківська: історія і сучасність. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Серія Педагогічні науки*. 2022. Вип. 1 (108). С. 12–26.

11. Стинська В.В. Нормативно-правове регулювання благодійної діяльності в Україні. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: “Педагогіка. Соціальна робота”*. 2021. Вип. 1 (48). С. 396–399.

12. Сухомлинська Л.В. Формування у дітей ціннісного ставлення до тварин освітньо-виховними та художньо-образними засобами (кінець ХІХ – початок ХХІ ст.): дис. ... д-ра філософії: 011 – світні, педагогічні науки / Інститут педагогіки Національної академії педагогічних наук України. Київ, 2022. 265 с.

13. Фонд “Повір у себе”. URL: <https://povirusebe.org/about-us>

14. Bilavych H., Mukan N., Horokhivska T. Christian values in the professional training of future lawyers. *Молодь і ринок*. 2023. Вип. 2 (210). С. 24–28.

REFERENCES

1. Bilavych, H., Mukan, N. & Kozlovskiy, Yu. (2023). Blahodiinist yak kluchova khrystyianska tsinnist u profesiinii diialnosti ukrainskykh yurystiv [Charity as a key Christian value in the professional activity of Ukrainian lawyers]. *New pedagogical thought*. No. 1 (113). pp. 61–67. [in Ukrainian].

2. Bilous, T. (1970). Filiia t-va “Sil'skyi hospodar” u Pere-myshlianakh [“Sil'skyi gospod” branch in Przemyslany]. *Regional economic society “Sil'skyi gospodar” in Lviv 1899–1939*. Niu-York, pp. 419–424. [in Ukrainian].

3. Blahodiinyi fond dopomohy bezprytulnym tvarynam “Shchaslyva lapa” [Charitable foundation for helping homeless animals “Happy Paw”]. Available at: <https://happyraw.ua/ua> [in Ukrainian].

4. Zavulichna, I.I. (2021). Stypendialni fondy yak forma dobrochynnosti u sferi osvity v nezalezhnii Ukraini [Scholarship funds as a form of charity in the field of education in independent Ukraine]. *Scientific journal of the National Pedagogical University named after M.P. Drahomanov. Series 5: Educational Sciences: Religions and Perspectives*. No. 80 (1). pp. 85–90. [in Ukrainian].

5. Luts'kyi, O. (1922). Shcho nam robyty? Kilka sliv pro natsionalno-derzhavne vykhovannia sil'skoi molodi [What should we do? A few words about national-state education of rural youth]. *Our way to education*. Lviv, p. 127. [in Ukrainian].

6. Nikolaievskiy, V.M. & Omelchenko, V.V. (2014). Dobrochynnist u retro (perspektyvi): ohliad teoretichnykh ta empirychnykh napriamiv doslidzhen u suchasni literaturi [Philanthropy in retro (perspective): review of theoretical and empirical directions of research in modern literature]. *Bulletin of Kharkiv National University named after V.N. Karazin. Series “Theory of Culture and Philosophy of Science”*. No. 52. pp. 27–37. [in Ukrainian].

7. Praktychni kursy “Sil'skoho Hospodaria” v Yanchyni (1935). [Practical courses of “Sil'skyi Hospodar” in Yanchyn. *Sil'skyi Hospodar*. April 1. Part 7. p. 112. [in Ukrainian].

8. Seiko, N.A. (2009). Subiekt-obiektni kharakterystyky dobrochynnosti yak chynnyka sotsializatsii osobystosti (XIX – pochatok XX st.) [Subject-object characteristics of charity as a factor of socialization of the individual (XIX – beginning of XX centuries)]. *Bulletin of Zhytomyr Ivan Franko State University. Pedagogical sciences series*. No. 44. pp. 59–63. [in Ukrainian].

9. Spector, O.M., Yenzheievskaya, L.M., Moskalyk, E.A. & Khailenko, A.O. (2018). Humanne ta vidpovidalne stavlennia do tvaryn: metod. posib. [Humane and responsible treatment of animals: method. manual]. БО БФ “Shchaslyva lapa”. Kyiv, 87 p. [in Ukrainian].

10. Stynska, V.V. & Zavulichna, I.I. (2022). Diialnist blahodiinykh fondiv mista Ivano-Frankivska: istoriia i suchasnist [Activities of charitable funds of the city of Ivano-Frankivsk: history and modernity]. *Bulletin of Zhytomyr Ivan Franko State University. Pedagogical sciences series*. No. 1 (108). pp. 12–26. [in Ukrainian].

11. Stynska, V.V. (2021). Normatyvno-pravove rehuliu-vannia blahodiinoini diialnosti v Ukraini [Normative and legal regulation of charitable activities in Ukraine]. *Scientific Bulletin of Uzhhorod University. Series: “Pedagogy. Social work”*. No. 1 (48). pp. 396–399. [in Ukrainian].

12. Sukhomlynska, L.V. (2022). Formuvannia u ditei tsinnisnoho stavlennia do tvaryn osvityvno-vykhovnyimi ta khudozhno-obraznyimi zasobamy (kinets XIX – pochatok XX st.) [For-

mation of children's valuable attitude towards animals through educational and artistic means (end of the 19th – beginning of the 21st century)]. *Doctor's thesis*. Kyiv, 265 p. [in Ukrainian].

13. Fond "Povir u sebe" ["Believe in Yourself"]. Available at: <https://povirusebe.org/about-us> [in Ukrainian].

14. Bilavych, H., Mukan, N. & Horokhivska, T. (2023). Christian values in the professional training of future lawyers. *Youth and the market*. No. 2 (210). pp. 24–28. [in English].

Стаття надійшла до редакції 18.08.2023

УДК 37.013.8

DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2023.289430>

Тетяна Пантюк, доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри загальної педагогіки та дошкільної освіти
Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка
Олена Невмержицька, доктор педагогічних наук,
професор кафедри загальної педагогіки та дошкільної освіти
Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка

РОЛЬ МУЗЕЮ У СУЧАСНІЙ ШКІЛЬНІЙ ОСВІТІ

Статтю присвячено розгляду важливості ролі музею у сучасній шкільній освіті. Доведено, що в сучасних умовах музейні експозиції стають важливим засобом навчання. Визначено проблеми впровадження здобутків музейної освіти у практику діяльності закладів освіти. Музеї пропонують різні способи навчання учнів, що не можуть дати традиційні методи роботи в класі і закладають основу для розвитку важливих навичок. Музейний простір розширює світогляд школярів при вивченні навчальних дисциплін та формуванні необхідних навичок, даючи змогу пізнати глибший контекст предмету, сприяють застосуванню вмінь і навичок. Сучасні музеї використовують новітні технологічні основи для поліпшення навчання учнів. Більшість із них розробляють освітні та культурні програми, пов'язані з регіональним компонентом змісту освіти та відповідають потребам навчання.

Ключові слова: музей; школа; музейна освіта; музейна педагогіка; традиційний музей; інтерактивний музей науки.

Літ. 9.

Tetiana Pantiuk, Doctor of Sciences (Pedagogy),
Professor of the General and Preschool Education Department,
Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University
Olena Nevmerzhytska, Doctor of Sciences (Pedagogy),
Professor of the General and Preschool Education Department,
Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University

THE ROLE OF MUSEUMS IN THE MODERN SECONDARY SCHOOLS EDUCATION

The article is devoted to the importance of museums in modern school education. Based on the analysis of the legislative framework, a museum is defined as a scientific-research and cultural-educational institution created for the study, preservation, usage and popularization of museum objects and museum collections for scientific and educational purposes in order to attract citizens to the national and world cultural heritage. The museum implements exhibition, educational and instructional activities. It has been proven that in modern conditions, museum expositions have become an important means of education. The problems of implementing the achievements of museum education into the practice of educational institutions have been identified. It was also established that the development of the latest technologies had an impact on the improvement of museum education. However, at the applied level, its implementation is often equated with the demonstration of exhibits, mainly of a cultural and historical direction, during a visit to the museum, with the aim of obtaining information, the basis of which is intellectual cognition according to a clearly defined and premeditated plan. Museums offer various ways of teaching students that cannot be provided with traditional classroom methods and lay the foundation for the development of important skills. The museum space expands the pupils' worldview when studying academic disciplines and forming the necessary skills. It also allows them to learn a deeper context of the subject and promotes the application of skills and abilities. Today's museums use the latest technology to enhance student learning. Most modern museums develop educational and cultural programs that are related to the regional component of the educational content and meet the needs of learning. The specifics of educational and instructional activities of interactive, science, reserve museums, etc. are characterized. In particular, the importance of interactivity of modern museums is emphasized. It has been established that the observance of the principle of interactivity in the activities of museums involves the multifaceted transfer of specific content through exhibitions using a wide range of media, i.e. multimedia (films, music, multimedia presentations, visualizations), original exhibits and photographs or other forms of presentation.

Keywords: museum; school; museum education; museum pedagogy; traditional museum; interactive museum of science.